

**GLÓWNY
URZĄD
STATYSTYCZNY**

**METODYKA SZACOWANIA
FIZYCZNYCH ROZMIARÓW
PRODUKCJI ZWIERZĘCEJ**

WARSZAWA 2008

SPIS TREŚCI

	Str.
Przedmowa	3
I. Wprowadzenie	5
II. Stosowane pojęcia i definicje	12
III. Metodyka szacunków	14
1. Produkcja żywca rzeźnego	15
1.1. W gospodarstwach rolnych osób prawnych.....	15
1.2. W gospodarstwach rolnych osób fizycznych.....	17
1.3. Skup żywca rzeźnego	20
2. Produkcja mleka	23
2.1. W gospodarstwach rolnych osób prawnych.....	23
2.2. W gospodarstwach rolnych osób fizycznych.....	24
3. Produkcja jaj.....	25
3.1. W gospodarstwach rolnych osób prawnych.....	25
3.2. W gospodarstwach rolnych osób fizycznych.....	26
4. Produkcja wełny	27
4.1. W gospodarstwach rolnych osób prawnych.....	27
4.2. W gospodarstwach rolnych osób fizycznych.....	27
5. Produkcja miodu	28
5.1. W gospodarstwach rolnych osób prawnych.....	28
5.2. W gospodarstwach rolnych osób fizycznych.....	28
Literatura	30

Formularze statystyczne: R-09A, R-09B, R-KSRA, R-KSRB, R-CzSR, R-SGR (2007), R-09U, R-09W, R-10 dostępne są na stronie internetowej GUS – www.stat.gov.pl

PRZEDMOWA

Opracowanie zawiera szczegółowy opis metod szacowania wynikowej produkcji zwierzęcej w praktyce badawczej Głównego Urzędu Statystycznego. Opisane metody szacowania produkcji zwierzęcej oparte są w głównej mierze na konkretnych rolniczych badaniach statystycznych, tj. badaniach pogłowia zwierząt gospodarskich i produkcji zwierzęcej, skupu produktów rolnych, badaniach z zakresu przemysłowego uboju zwierząt gospodarskich, nalożeń jaj wylęgowych i wylęgów piskląt drobiu według kierunków ich wykorzystania oraz badaniach realizowanych poza systemem statystycznych badań rolniczych, a dotyczących obrotów handlu zagranicznego żywymi zwierzętami i produkcji dziczyzny.

Poza wyżej wymienionymi źródłami danych umożliwiającymi ustalenie fizycznych rozmiarów produkcji zwierzęcej wykorzystywane są także oceny terenowych rzeczoznawców rolnych szczebla wojewódzkiego oraz metody eksperckie.

Niniejszy zeszyt przeznaczony jest dla ekspertów GUS i US zajmujących się zagadnieniami związanymi z szacowaniem i prognozowaniem produkcji poszczególnych produktów zwierzęcych, a także dla innych osób zainteresowanych metodami szacowania produkcji zwierzęcej.

Publikacja ta wskazuje, które wyniki z realizowanych w GUS badań rolniczych są podstawą do opracowywania szacunków produkcji zwierzęcej, a które dane służą ocenie trafności i prawidłowości sporządzonych oszacowań.

Publikacja została opracowana w Departamencie Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej i w obszarze zagadnień dotyczących produkcji zwierzęcej jest pierwszym opracowaniem wydanym w serii „Zeszyty Metodyczne”.

*Zastępca Dyrektora Departamentu
Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Barbara Domaszewicz*

Warszawa, grudzień 2008 r.

Opracowanie publikacji

GUS, Departament Rolnictwa
i Gospodarki Żywnościowej

kierujący

Barbara Domaszewicz – Zastępca Dyrektora

zespół

Lucyna Krawiecka
Zdzisława Wiśniowska-Antonik
Anna Cieślak

Okładka

Zakład Wydawnictw Statystycznych

ISSN

978-83-7027-434-4

Publikacja dostępna na

www.stat.gov.pl

I. WPROWADZENIE

Produkcja zwierzęca jest procesem przetwórczym produktów roślinnych na produkty zwierzęce. Obejmuje chów bydła, trzody chlewnej, owiec, drobiu, koni i innych gatunków zwierząt gospodarskich w celu uzyskania żywca rzeźnego oraz innych produktów zwierzęcych, np. mleka, jaj, wełny.

Podstawowym celem statystyki badań zwierzęcych jest uzyskanie informacji oceniających aktualny stan pogłowia zwierząt, kierunki rozwoju tego pogłowia, możliwości reprodukcyjne stada, a przede wszystkim możliwości produkcyjne zwierząt.

W ramach prowadzonych badań statystycznych z zakresu zagadnień zwierzęcych analizowane są zmiany w pogłowie zwierząt poszczególnych gatunków z uwzględnieniem czynników warunkujących rozwój produkcji zwierzęcej, prognozowane są tendencje rozwojowe, określone przeciętne wydajności produkcyjne zwierząt, które stanowią podstawę wyznaczania rozmiarów produkcji żywca rzeźnego i innych produktów zwierzęcych.

Produkcja zwierzęca w ujęciu globalnym jest sumą produkcji uzyskanej we wszystkich gospodarstwach rolnych, tj. stanowiących własność sektora prywatnego i publicznego. W sektorze prywatnym podstawowymi formami własności są: własność prywatna krajowa (gospodarstwa indywidualne, spółdzielnie produkcji rolniczej i spółki prywatne). Do sektora publicznego zaliczono gospodarstwa własności państwowej, samorządowej (własność gmin) oraz gospodarstwa stanowiące własność mieszaną (spółki z przewagą mienia sektora publicznego).

Źródłem danych statystycznych do szacowania produkcji zwierzęcej są:

- uogólnione wyniki reprezentacyjnych badań pogłowia bydła, owiec, drobiu i trzody chlewnej oraz produkcji zwierzęcej w gospodarstwach indywidualnych /formularz R–KSRA – „Badanie pogłowia bydła, owiec, i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej”; formularz R–KSRB – „Badanie pogłowia trzody chlewnej w (kwietniu, sierpniu, grudniu) oraz produkcji żywca wieprzowego”/,

- sprawozdawczość statystyczna z zakresu pogłowia zwierząt gospodarskich oraz produkcji zwierzęcej w gospodarstwach państwowych, spółdzielczych i spółkach z udziałem mienia sektora publicznego i prywatnego (dane zbierane na formularzu R-09A – „Sprawozdanie o stanie pogłowia bydła, owiec, kóz, koni i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej w okresie sprawozdawczym” i formularzu R-09B – „Sprawozdanie o stanie pogłowia trzody chlewnej w (kwietniu, sierpniu, grudniu) oraz produkcji żywca wieprzowego w okresie sprawozdawczym”),
- uogólnione wyniki czerwcowego reprezentacyjnego badania „Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów, pogłowie zwierząt gospodarskich” w gospodarstwach indywidualnych (formularz R-CzSR),
- wyniki „Badania struktury gospodarstw rolnych” (formularz R-SGR),
- sprawozdania statystyczne z rzeźni i ubojni zwierząt (formularz R-09U – „Sprawozdanie o wielkości ubojów zwierząt gospodarskich w miesiącu”),
- sprawozdania statystyczne z wylęgarni drobiu (formularz R-09W – „Sprawozdanie o wylęgach drobiu w miesiącu”),
- wyniki sprawozdawczości skupowej (formularz R-10 – „Sprawozdanie o skupie produktów rolnych i leśnych za półrocze”),
- wyniki sprawozdawczości z obrotów handlu zagranicznego żywymi zwierzętami i dziczyzną /wtórnie wykorzystywane dane statystyczne pozyskiwane w ramach miesięcznej sprawozdawczości Ministerstwa Finansów – system Intrastat (handel wewnątrz UE) oraz SAD (handel zagraniczny poza UE)/,
- wtórne wykorzystanie danych z wewnętrznego systemu informacji Polskiego Związku Łowieckiego, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Agencji Nieruchomości Rolnych w zakresie odstrzału zwierząt łownych,
- szacunki rzeczoznawców terenowych szczebla wojewódzkiego w zakresie produkcji miodu.

Fizyczne rozmiary produkcji zwierzęcej oblicza się w sposób zróżnicowany dla każdego produktu w zależności od właściwości biologicznych poszczególnych gatunków zwierząt oraz dostępności informacji o przeciętnych wydajnościach zwierząt.

Statystyczne ujęcie produkcji żywca rzeźnego sprowadza się do obliczenia liczby i łącznej wagi zwierząt gospodarskich poszczególnych gatunków ubitych w danym okresie czasu. Do obliczeń tych przyjmuje się dane sprawozdawcze o liczbie i wadze wyprodukowanych zwierząt rzeźnych, tj.:

- **skupionych** przez specjalistyczne jednostki skupu i przetwórstwa z przeznaczeniem do uboju przemysłowego lub na eksport (z odliczeniem zwierząt, które w wyniku selekcji skupionych zwierząt nie zostały skierowane do uboju, lecz ponownie do dalszego chowu – najczęściej są to cielęta),
- ubitych w ramach tzw. **uboju gospodarczego**.

Produkcja żywca rzeźnego w sztukach i wadze żywej w gospodarstwach osób prawnych ustalana jest w oparciu o dane sprawozdawcze pozyskiwane na formularzach R-09A i R-09B, natomiast dla gospodarstw indywidualnych szacowany jest ubój gospodarczy na podstawie uogólnionych informacji uzyskiwanych z badań reprezentacyjnych przeprowadzonych w wylosowanej próbie gospodarstw na formularzach R-KSRA i R-KSRB.

Skup zwierząt rzeźnych poszczególnych gatunków (sztuki, waga żywa) ustalany jest na podstawie danych sprawozdawczych z jednostek zajmujących się skupem i przetwórstwem produktów rolnych (formularz R-10).

Produkcję żywca rzeźnego wyraża się liczbą ubitych sztuk zwierząt poszczególnych gatunków oraz łączną wagą tych zwierząt, przy czym może to być waga żywca przed ubojem lub waga poubojowa.

Stosunek procentowy masy poubojowej określanej jako „waga bita ciepła” do wagi żywca przed ubojem, stanowi podstawowy wskaźnik określający stopień wykorzystania surowca rzeźnego czyli tzw. **wskaźnik wydajności poubojowej**.

Wskaźniki wydajności poubojowej przeciętnie w kraju kształtują się na poziomie:

- dla cieląt – 60,00%,
- dla bydła pozostałego – 51,78%,

- dla trzody chlewnej – 78,00%,
- dla owiec – 44,00%,
- dla drobiu – 70,00%,
- dla koni – 50,00%,
- dla królików – 50,00%,
- dla kóz – 60,00%.

Wskaźniki te wykorzystuje się celem przeliczenia uboju dokonanego w gospodarstwie rolnym i uboju na zlecenie dokonanego w rzeźni przemysłowej lub ubojni lokalnej wyrażonego w wadze żywca (tj. przed ubojem) na wagę bitą ciepłą, otrzymując uzysk masy mięsno–kostno–tłuszczowej. Po dodaniu do „wagi bitej ciepłej” uzysku podrobów, który także wylicza się przy wykorzystaniu odpowiednich współczynników, otrzymuje się stosowaną w statystyce kategorię „produkcja mięsa łącznie z tłuszczami i podrobami”.

Wskaźniki uzysku podrobów przeciętnie w kraju kształtują się następująco:

- podroby cielęce – 15,94%,
- podroby wołowe – 14,39%,
- podroby wieprzowe – 3,44%,
- podroby baranie – 11,76%,
- podroby drobiowe – 5,87%.

W celu przeliczenia wagi żywej zwierząt rzeźnych skupionych przez wyspecjalizowane jednostki skupu i przetwórstwa na wagę bitą ciepłą wykorzystuje się następujące przeciętne w kraju współczynniki przeliczeniowe:

- żywiec cielęcy: krajowy – 60,00%,
eksportowy – 57,00%,
- żywiec wołowy: krajowy – 52,30%,
eksportowy – 57,00%
- żywiec wieprzowy ogółem – 78,00%,
- żywiec barani: krajowy – 43,00%,

	eksportowy	–	50,00%,
•	żywiec koński krajowy	–	57,00%,
	eksportowy	–	56,00%,
•	żywiec drobiowy ogółem	–	70,00%,
•	żywiec króliczy	–	50,00%.

Uzysk podrobów z **masy skupionego żywca rzeźnego** w wadze bitej ciepłej wylicza się według tych samych wskaźników przeliczeniowych, jak w przypadku uboju dokonanego w gospodarstwie rolnym.

Produkcję pozostałych produktów zwierzęcych – mleka, jaj, wełny, miodu oblicza się:

- w gospodarstwach rolnych osób prawnych – na podstawie wyników sprawozdawczości na formularzu R-09A,
- w gospodarstwach indywidualnych – na podstawie uogólnionych wyników badań reprezentacyjnych na formularzu R-KSRA oraz szacunków własnych.

Przy sporządzaniu szacunków produkcji żywca rzeźnego wykorzystywane są także dane dotyczące obrotów handlu zagranicznego żywymi zwierzętami hodowlanymi i użytkowymi oraz dziczyzną (system Intrastat, dokument SAD) zgodnie z niżej wymienionymi kodami CN:

bydło dorosłe:

- 0102 10 10 (jałówki hodowlane czystej krwi),
- 0102 10 30 (krowy hodowlane czystej krwi),
- 0102 10 90 (bydło pozostałe hodowlane czystej krwi),
- 0102 90 41 (bydło do uboju o masie przekraczającej 160 kg, ale nieprzekraczającej 300 kg),
- 0102 90 49 (bydło pozostałe o masie przekraczającej 160 kg, ale nieprzekraczającej 300 kg),

- 0102 90 51 (jałówki do uboju),
- 0102 90 59 (jałówki pozostałe),
- 0102 90 61 (krowy do uboju),
- 0102 90 69 (krowy pozostałe),
- 0102 90 71 (bydło o masie przekraczającej 300 kg do uboju),
- 0102 90 79 (bydło o masie przekraczającej 300 kg pozostałe),

cieleta:

- 0102 90 05 (bydło o masie nieprzekraczającej 80 kg),
- 0102 90 21 (bydło do uboju o masie przekraczającej 80 kg, ale nieprzekraczającej 160 kg),
- 0102 90 29 ((bydło pozostałe o masie przekraczającej 80 kg, ale nieprzekraczającej 160 kg),

świnie:

- 0103 10 00 (świnie hodowlane czystej krwi),
- 0103 91 10 (świnie, gatunki domowe o masie mniejszej niż 50 kg),
- 0103 92 11 (maciory mające prosiaki co najmniej raz, o masie nie mniejszej niż 160 kg),
- 0103 92 19 (świnie pozostałe, gatunki domowe, o masie 50 kg i więcej),

owce:

- 0104 10 10 (owce hodowlane czystej krwi),
- 0104 10 30 (jagnięta do jednego roku życia),
- 0104 10 80 (owce powyżej jednego roku życia),

kozy:

- 0104 20 10 (kozy hodowlane czystej krwi),
- 0104 20 90 (kozy pozostałe),

koniowate:

- 0101 10 10 (konie hodowlane czystej krwi),
- 0101 10 90 (pozostałe koniowate czystej krwi),

- 0101 90 11 (konie do uboju),
- 0101 90 19 (pozostałe konie),
- 0101 90 30 (osły), 0101 90 90 (muły i osłomuły),

króliki:

- 0106 19 10 (króliki domowe),

drób:

- 0105 94 00 (ptactwo z gatunku Gallus domesticus),
- 0105 99 10 (kaczki),
- 0105 99 20 (gęsi),
- 0105 99 30 (indyki),
- 0105 99 50 (perliczki),

dziczyzna:

- 0102 90 90 (bydło żywe, gatunki nieznane),
- 0103 91 90 ((trzoda chlewna, gatunki nieznane),
- 0103 92 90 (trzoda chlewna, gatunki nieznane).

Dla ustalenia produkcji jaj kurzych wylęgowych oraz jaj wylęgowych pozostałych gatunków drobiu wykorzystuje się informacje ze sprawozdawczości z wylęgów drobiu na formularzu R-09W.

W celu przedstawienia wielkości całej uzyskanej produkcji zwierzęcej w danym przedziale czasowym można wyrazić poszczególne produkty w porównywalnych jednostkach przeliczeniowych, np. w **jednostkach zbożowych**, do obliczenia których stosuje się następujące przeliczniki (według Woermann, po uwzględnieniu korekty Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego (IERiGŻ – PIB):

- 100 kg wagi żywej: bydła – 6 j. zbożowych,
trzody chlewnej – 5,5 j. zbożowych,

owiec	– 6 j. zbożowych,
koni	– 7 j. zbożowych,
drobiu	– 6 j. zbożowych,

- 100 l mleka – 0,9 j. zbożowej,
- 100 szt. jaj – 0,25 j. zbożowej,
- 100 kg wełny – 40 j. zbożowych.

II. STOSOWANE POJĘCIA I DEFINICJE

Gospodarstwo rolne to grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Gospodarstwa rolne osób prawnych to gospodarstwa stanowiące własność państwową, samorządową (gmin), spółdzielczą oraz własność spółek z udziałem mienia sektora publicznego i prywatnego.

Gospodarstwa rolne osób fizycznych to gospodarstwa indywidualne.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne o powierzchni użytków rolnych od 0,1 ha, będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób oraz gospodarstwo rolne osoby nieposiadającej użytków rolnych lub posiadającej użytki o powierzchni mniejszej niż 0,10 ha, która ma co najmniej: 1 sztukę bydła lub (i) 5 sztuk trzody chlewnej albo 1 lochę lub (i) 3 sztuki owiec bądź kóz lub (i) 1 konia lub (i) 30 sztuk drobiu lub (i) 1 strusia lub (i) 5 sztuk samic zwierząt futerkowych (w tym królików) lub (i) 3 sztuki pozostałych zwierząt utrzymywanych na rzeź lub (i) 1 pień pszczeleli.

Ubój gospodarczy to ubój zwierząt gospodarskich dokonany bezpośrednio w gospodarstwie rolnym, a także ubój zwierząt wykonany na zlecenie użytkownika gospodarstwa rolnego

w rzeźni przemysłowej lub ubojni lokalnej. Mięso z uboju gospodarczego przeznaczone jest na samozaopatrzenie konsumpcyjne oraz na sprzedaż bezpośrednią.

Samozaopatrzenie konsumpcyjne produktów zwierzęcych (m.in. mięsa i jego przetworów, tłuszczów, mleka, jaj) pochodzących z własnej produkcji obejmuje spożycie tych produktów w gospodarstwie domowym.

Sprzedaż bezpośrednia oznacza wprowadzenie żywca lub mięsa do obrotu targowiskowego, sprzedaż mięsa we własnej sieci sklepów, sprzedaż międzysąsiedzka oraz zużycie w ramach realizowanej przez użytkownika gospodarstwa rolnego działalności pozarolniczej (np. usługi agroturystyczne z wyżywieniem, usługi restauracyjne).

Waga bita ciepła (wbc) – to waga po uboju. W skład masy określonej jako „waga bita ciepła” wchodzi waga tusz lub półtuszy. W zależności od rodzaju ubijanych zwierząt, np. w przypadku trzody chlewnej – łącznie z głową, nogami, skórą oraz nerkami i sadłem, a w przypadku pozostałych zwierząt – bez głów, nóg i skóry lecz łącznie z łojami okołonerkowymi.

Wskaźnik wydajności poubojowej to procentowy stosunek masy tuszy po uboju do wagi żywca przed ubojem.

Zużycie produkcyjne mleka krowiego to ilość mleka zużyta w okresie sprawozdawczym na pasze dla zwierząt gospodarskich.

Sprzedaż bezpośrednia mleka to wprowadzenie mleka (surowego lub przetworzonego w gospodarstwie rolnym) do obrotu targowiskowego, sprzedaż międzysąsiedzka oraz zużycie w ramach realizowanej przez użytkownika gospodarstwa rolnego działalności pozarolniczej (np. usługi agroturystyczne z wyżywieniem, usługi restauracyjne).

Zużycie produkcyjne jaj – ilość jaj przeznaczonych w okresie sprawozdawczym do wylęgu w gospodarstwie rolnym oraz zużytych na paszę dla zwierząt.

Sprzedaż bezpośrednia jaj to wprowadzenie jaj do obrotu targowiskowego, sprzedaż

międzysąsiedzka oraz zużycie w ramach realizowanej przez użytkownika gospodarstwa rolnego działalności pozarolniczej (np. usługi agroturystyczne z wyżywieniem, usługi restauracyjne).

Zużycie własne wełny – dotyczy gospodarstw rolnych osób fizycznych i oznacza ilość wełny, którą wykorzystano w gospodarstwie domowym użytkownika gospodarstwa rolnego.

Pień pszczeli jest to ul z pszczołami i obsiadanym przez nie gniazdem (plastry).

III. METODYKA SZACUNKÓW

W statystyce produkcji zwierzęcej corocznie w Głównym Urzędzie Statystycznym przeprowadza się następujące szacunki:

- szacunek wstępny o rocznej produkcji poszczególnych produktów zwierzęcych w ujęciu zbiorczym dla całego rolnictwa oraz w podziale na sektor prywatny, w tym gospodarstwa indywidualne i sektor publiczny (przeprowadzany przed zakończeniem roku – w grudniu),
- szacunek skorygowany produkcji dla całego rolnictwa z uwzględnieniem szczegółowego przekroju według sektorów własnościowych i użytkowników (sektor prywatny, z tego: spółdzielnie produkcji rolniczej, gospodarstwa indywidualne i pozostałe gospodarstwa prywatne oraz sektor publiczny, w tym gospodarstwa państwowe) – przeprowadzany w okresie luty–marzec po zakończeniu roku sprawozdawczego,
- dane ostateczne o fizycznych rozmiarach produkcji (obliczenia prowadzone w maju–czerwcu po zakończeniu roku sprawozdawczego) ze szczegółowym podziałem na sektory własnościowe i grupy użytkowników wraz z rozliczeniem w układzie wojewódzkim.

1. PRODUKCJA ŻYWCA RZEŹNEGO

Produkcję żywca rzeźnego poszczególnych gatunków zwierząt oblicza się generalnie według następującego wzoru:

$$\dot{Z} = S_z + U_g \quad (1)$$

gdzie:

- $\dot{Z}$ – produkcja żywca rzeźnego,
- S_z – skup żywca,
- U_g – ubój gospodarczy.

1.1. W gospodarstwach rolnych osób prawnych ustala się produkcję żywca rzeźnego („ $\dot{Z}$ ”) w ujęciu ilościowym w sztukach (poza produkcją żywca drobiowego) i ujęciu wagowym w dt (q) przyjmując wprost dane uzyskane z pełnej sprawozdawczości realizowanej:

- z częstotliwością półroczną na formularzu R-09A „Sprawozdanie o stanie pogłowia bydła, owiec, kóz, koni i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej w okresie sprawozdawczym”,
- z częstotliwością 3-krotnie w roku na formularzu R-09B „Sprawozdanie o stanie pogłowia trzody chlewnej w (kwietniu, sierpniu, grudniu) oraz produkcji żywca wieprzowego w okresie sprawozdawczym”.

Dane niezbędne do obliczenia produkcji poszczególnych gatunków żywca rzeźnego znajdują się:

- **żywiec wołowy** /dział 2 formularza R-09A – „Produkcja żywca rzeźnego w okresie sprawozdawczym” – suma rubryk 2+3+4 (tj. sprzedaży na rzeź, uboju w gospodarstwie oraz uboju na zlecenie dla wierszy: 03 (bydło pozostałe razem w szt) i 04 (bydło pozostałe razem w dt)/,
- **żywiec cielęcy** /dział 2 formularza R-09A – „Produkcja żywca rzeźnego w okresie sprawozdawczym” – suma rubryk 2+3+4 (tj. sprzedaży na rzeź, uboju w gospodarstwie oraz uboju na zlecenie dla wierszy: 01 (cielęta w szt) i 02 (cielęta

w dt)/,

- **żywiec wieprzowy** (dział 2 formularza R-09B – „Produkcja żywca wieprzowego w okresie sprawozdawczym” – suma rubryk 2+3+4 (tj. sprzedaży na rzeź, uboju w gospodarstwie oraz uboju na zlecenie dla wierszy: 1 (w dt) i 2 (w szt)/,
- **żywiec barani** /dział 2 formularza R-09A – „Produkcja żywca rzeźnego w okresie sprawozdawczym” – suma rubryk 2+3+4 (tj. sprzedaży na rzeź, uboju w gospodarstwie oraz uboju na zlecenie dla wierszy: 13 (owce w szt) i 14 (owce w dt)/,
- **żywiec drobiowy** /dział 4 formularza R-09A – „Produkcja żywca drobiowego w okresie sprawozdawczym” – wiersz 1 (tj. produkcja) dla rubryki 1 (w dt)/.

Produkcję **żywca końskiego** w gospodarstwach osób prawnych ustala się przyjmując jako wielkość produkcji (w sztukach i wadze żywej) wielkość zarejestrowanego skupu koni na formularzu R-10 dla tych jednostek.

Produkcję **żywca koziego** w tej grupie podmiotów szacuje się metodą ekspercką na podstawie liczebności pogłowia dorosłych samic kozich według stanu w czerwcu roku sprawozdawczego przyjmując, że ok. 50% samic utrzymywanych w gospodarstwach rolnych odchowuje przeciętnie 1 kozłą w roku. Do uboju trafiają wszystkie koziołki (tj. około 50% wszystkich urodzeń w roku) oraz większość (ok. 90%) odchowanych kózek. Produkcję żywca koziego ustala się ostatecznie poprzez przemnożenie liczby ubijanych młodych kóz (ustalonej szacunkowo) przez przyjętą, również szacunkowo, średnią wagę 1 sztuki (ok. 14 kg) powiększając ten szacunek o produkcję żywca z wybrakowanego pogłowia dorosłych samic (ok. 10% stanu samic kozich) przyjmując przeciętną wagę 1 dorosłej sztuki na 30 kg.

Produkcję **żywca króliczego** w gospodarstwach osób prawnych szacuje się metodą ekspercką na podstawie liczebności pogłowia samic króliczych zdolnych do rozplodu według stanu ustalanego w ramach cyklicznych badań struktury gospodarstw rolnych (ostatnie takie badanie odbyło się w czerwcu 2007 r. – formularz R-SGR) przy założeniu, że całe pogłowie samic utrzymywane jest w tej grupie gospodarstw w celu produkcji żywca króliczego. Przyjmuje się, że w gospodarstwach rolnych osób prawnych prowadzony jest chów

intensywny królików rzeźnych ras mięsnych – każda samica ma 4 mioty w roku o liczebności ok. 8 sztuk młodych w 1 miocie, a królik rzeźny osiąga wagę żywą ok. 4 kg.

1.2. W gospodarstwach rolnych osób fizycznych produkcję żywca rzeźnego (w sztukach i w wadze żywej) szacuje się poprzez ustalenie wielkości uboju gospodarczego, a następnie zsumowanie wyszacowanego uboju gospodarczego z odpowiednimi dla każdego z gatunków żywca rzeźnego danymi skupowymi.

Dla ustalenia uboju gospodarczego w gospodarstwach indywidualnych wykorzystywane są uogólnione wyniki badań reprezentacyjnych realizowanych:

- z częstotliwością półroczną na formularzu R-KSRA „Badanie pogłowia bydła, owiec i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej”,
- z częstotliwością 3-krotnie w roku na formularzu R-KSRB „Badanie pogłowia trzody chlewnej w (kwietniu, sierpniu, grudniu) oraz produkcji żywca wieprzowego”.

Ustalanie uboju gospodarczego w gospodarstwach indywidualnych (U_g)

- **żywiec wołowy** /dział 3 formularza R-KSRA – „A. Bydło” – część C: „Rozchody w badanym okresie” – w sztukach: suma wierszy 08+10+12+14+22; w kilogramach: suma wierszy 09+11+13+15+23 (tj. ubój w gospodarstwie jałówek, krów, buhajów, wołów oraz ubój bydła pozostałego w rzeźni na zlecenie rolnika)/,
- **żywiec cielęcy** /dział 3 formularza R-KSRA – „A. Bydło” – część C: „Rozchody w badanym okresie” – w sztukach: suma wierszy 06+20; w kilogramach: suma wierszy 07+21 (tj. ubój cieląt w gospodarstwie oraz ubój cieląt w rzeźni na zlecenie rolnika)/,
- **żywiec wieprzowy** /dział 1 formularza R-KSRB – „Trzoda chlewna. I. Pogłowie trzody chlewnej” – część C: „Rozchody w badanym okresie” – w sztukach: suma wierszy 06+08+14+16; w kilogramach: suma wierszy 07+09+15+17 (tj. ubój w gospodarstwie trzody chlewnej o wadze do 50 kg i pozostałej trzody chlewnej oraz ubój w rzeźni na zlecenie rolnika trzody chlewnej o wadze do 50 kg oraz pozostałej trzody chlewnej)/,

- **żywiec barani** /dział 1 formularza R-KSRA – „A. Owce” – w sztukach: suma wierszy 08+12; w kilogramach: suma wierszy 09+13 (tj. ubój owiec w rzeźni na zlecenie rolnika oraz ubój owiec w gospodarstwie rolnym)/,
- **żywiec drobiowy** – /dział 2 formularza R-KSRA – „Drób” – część B. „Ubój drobiu w gospodarstwie” – w sztukach: suma wierszy 01+03+05+07+09+11; w kilogramach: suma wierszy 02+04+06+08+10+12 (tj. ubój kur i kogutów dorosłych, brojlerów kurzych, gęsi, indyków, kaczek i drobiu pozostałego)/.

Produkcję **żywca końskiego** w gospodarstwach osób fizycznych ustala się analogicznie jak dla osób prawnych, tj. przyjmując jako wielkość produkcji (w sztukach i wadze żywej) wielkość zarejestrowanego skupu koni na formularzu skupowym R-10 dla gospodarstw indywidualnych.

Produkcję **żywca koziego** w gospodarstwach indywidualnych, podobnie jak dla gospodarstw rolnych osób prawnych, szacuje się metodą ekspercką na podstawie liczebności pogłowia dorosłych samic kozich według stanu w czerwcu danego roku przyjmując, że około 50% samic utrzymywanych w gospodarstwach indywidualnych odchowuje przeciętnie 1 kozłą w roku. Do uboju trafiają wszystkie koziołki (tj. około 50% wszystkich urodzeń w roku) oraz większość (ok. 90%) odchowanych kózek. Produkcję żywca koziego w tej grupie gospodarstw ustala się ostatecznie poprzez przemnożenie liczby ubijanych młodych kóz (ustalonej szacunkowo) przez przyjętą, również szacunkowo, średnią wagę 1 sztuki (ok. 14 kg) powiększając ten szacunek o produkcję żywca z wybrakowanego pogłowia dorosłych samic (ok. 10% stanu samic kozich) przyjmując przeciętną wagę 1 dorosłej sztuki na 30 kg.

Produkcję **żywca króliczego** w gospodarstwach indywidualnych szacuje się metodą ekspercką na podstawie liczebności pogłowia samic króliczych zdolnych do rozplodu według stanu ustalanego w ramach cyklicznych czerwcowych reprezentacyjnych badań użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów i pogłowia zwierząt gospodarskich (formularz R-CzSR), naprzemiennie z reprezentacyjnym badaniem struktury gospodarstw rolnych (formularz R-SGR, ostatnie badanie odbyło się w czerwcu 2007 r.). Zakłada się, że w tej grupie

gospodarstw około 50% pogłowia samic króliczych utrzymuje się w celu produkcji żywca króliczego. Pozostałe samice stanowią stado podstawowe w chowie futerkowym, wełnistym oraz w chowie ras amatorskich. Przyjmuje się, że w gospodarstwach rolnych osób fizycznych prowadzony jest przede wszystkim chów przydomowy – od każdej samicy odchowuje się rocznie 10 królików rzeźnych o wadze ok. 2 kg.

Produkcja żywca końskiego dla całego rolnictwa stanowi sumę ustalonej szacunkowo produkcji żywca końskiego w gospodarstwach rolnych stanowiących własność osób prawnych oraz w gospodarstwach indywidualnych. Otrzymana wielkość krajowej produkcji żywca końskiego winna być zbieżna z wynikami sprawozdawczości na formularzu R-09U dotyczącymi uboju koni w rzeźniach przemysłowych i ubojniach lokalnych i uwzględniać jednocześnie bilans obrotów handlu zagranicznego żywymi końmi.

Produkcja żywca koziego dla całego rolnictwa stanowi sumę ustalonej szacunkowo produkcji żywca koziego w gospodarstwach rolnych stanowiących własność osób prawnych oraz w gospodarstwach indywidualnych. Otrzymana wielkość krajowej produkcji żywca koziego równa jest w zasadzie ubojowi gospodarczemu, bo niemal wszystkie kozy rzeźne ubijane są w gospodarstwach rolnych (do uboju w rzeźniach przemysłowych i ubojniach lokalnych, zgodnie z wynikami sprawozdawczości ubojowej na formularzu R-09U, trafiają pojedyncze sztuki) oraz praktycznie nie notuje się obrotów żywymi kozami w handlu zagranicznym.

Produkcja żywca króliczego dla całego rolnictwa stanowi sumę ustalonej szacunkowo produkcji żywca króliczego z gospodarstw rolnych stanowiących własność osób prawnych oraz szacunku produkcji tego żywca z gospodarstw indywidualnych.

Produkcja dziczyzny dla całego rolnictwa w wadze poubojowej szacowana jest na podstawie danych z wewnętrznego systemu informacji Polskiego Związku Łowieckiego, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych oraz Agencji Nieruchomości Rolnych w zakresie liczby odstrzelonych zwierząt łownych poszczególnych gatunków i przeciętnej wagi poubojowej 1 odstrzelonej sztuki z jednoczesnym uwzględnieniem danych statystycznych dotyczących bilansu obrotów handlu zagranicznego dziczyzną. W szacunku produkcji dziczyzny uwzględnia się odstrzał następujących gatunków zwierząt łownych: daniele,

muflony, jelenie, sarny, dziki, zające, bażanty, kuropatwy, kaczki. W bilansie handlu zagranicznego dziczyzną, który jest wypadkową różnicy między eksportem a importem dziczyzny w ujęciu wagowym, uwzględnia się następujące kody CN: 01029090 (bydło – gatunki niedomowe), 01039190 i 01039290 (trzoda chlewna – gatunki niedomowe).

1.3. Skup żywca rzeźnego

Skup żywca rzeźnego zarówno ilościowo (w sztukach), jak i w ujęciu wagowym (w tonach) przyjmuje się na podstawie rocznych danych sprawozdawczych od osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej (w tym spółek cywilnych i jawnych) oraz ich jednostek lokalnych i od osób fizycznych prowadzących w ramach działalności gospodarczej skup produktów rolnych, w tym żywca rzeźnego, bezpośrednio od producentów (sprawozdanie na formularzu R-10 realizowane z częstotliwością półroczną).

Skup żywca rzeźnego pomniejsza się o ewentualną selekcję zwierząt w sztukach (dotyczy cieląt) ponownie skierowanych ze skupu do dalszego chowu.

W celu sprawdzenia trafności dokonanych szacunków uboju bydła i trzody chlewnej przeprowadza się **bilansowy obrót stada**.

Bilansowy **obrót stada bydła** (w sztukach) ogółem dla całego rolnictwa opracowuje się w sposób następujący:

$$B_p + U_{rc} + Ex_b - U_{pb} - Im_b - P_b - B_k = U_g \quad (2)$$

gdzie:

- B_p – pogłowie bydła ogółem według stanu w grudniu poprzedniego roku,
- U_{rc} – cielęta urodzone w ciągu roku sprawozdawczego, ustalone na podstawie wyników sprawozdań o stanie pogłowia bydła, owiec, kóz, koni i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej w okresie sprawozdawczym realizowanych w gospodarstwach rolnych osób prawnych i uogólnionych wyników reprezentacyjnych badań pogłowia

bydła, owiec i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej w gospodarstwach indywidualnych,

- Ex_b – eksport żywego bydła ogółem (cieląt i bydła pozostałego łącznie) - wtórne wykorzystanie danych statystycznych z obrotów handlu zagranicznego żywymi zwierzętami rzeźnymi i hodowlanymi,
- U_{pb} – ubój bydła ogółem (cieląt i bydła pozostałego łącznie) w rzeźniach przemysłowych i ubojniach lokalnych z wyłączeniem uboju bydła ogółem dokonanego na zlecenie rolnika) – na podstawie wyników sprawozdawczości na formularzu R-09U,
- Im_b – import żywego bydła ogółem (cieląt i bydła pozostałego łącznie - wtórne wykorzystanie danych statystycznych z obrotów handlu zagranicznego żywymi zwierzętami rzeźnymi i hodowlanymi),
- P_b – padnięcia bydła ogółem w ciągu roku sprawozdawczego, ustalone na podstawie wyników sprawozdań o stanie pogłowia bydła, owiec, kóz, koni i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej w okresie sprawozdawczym realizowanych w gospodarstwach rolnych osób prawnych i uogólnionych wyników reprezentacyjnych badań pogłowia bydła, owiec i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej w gospodarstwach indywidualnych,
- B_k – pogłowie bydła ogółem według stanu w grudniu roku sprawozdawczego,
- U_g – bilansowy ogólny ubój bydła, tj. ubój cieląt i bydła pozostałego, na który składa się:
  - ubój gospodarczy bydła i cieląt w gospodarstwach rolnych osób prawnych,
  - ubój gospodarczy cieląt i bydła pozostałego w gospodarstwach indywidualnych, który powinien zamykać się w ramach wyszacowanego wcześniej uboju gospodarczego cieląt i bydła pozostałego łącznie dla gospodarstw indywidualnych na podstawie uogólnionych wyników reprezentacyjnych badań pogłowia bydła, owiec i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej.

Bilansowy **obrót stada trzody chlewnej** (w sztukach) w skali całego rolnictwa sporządza się według wzoru:

$$T_p + U_{r_p} + Ex_t - U_{p_t} - Im_t - P_t - T_k = U_g \quad (3)$$

gdzie:

- T_p – pogłowie początkowe trzody chlewnej (tj. w końcu listopada poprzedniego roku),
- U_{r_p} – urodzenia prosiąt w ciągu roku sprawozdawczego ustalone na podstawie wyników sprawozdań o stanie pogłowia trzody chlewnej w (kwietniu, sierpniu, grudniu) oraz produkcji żywca wieprzowego w okresie sprawozdawczym realizowanych w gospodarstwach rolnych osób prawnych i uogólnionych wyników reprezentacyjnych badań pogłowia trzody chlewnej w (kwietniu, sierpniu, grudniu) oraz produkcji żywca wieprzowego w gospodarstwach indywidualnych,
- Ex_t – eksport żywej trzody chlewnej - wtórne wykorzystanie danych statystycznych z obrotów handlu zagranicznego żywymi zwierzętami rzeźnymi i hodowlanymi,
- U_{p_t} – ubój trzody chlewnej w rzeźniach przemysłowych i ubojniach lokalnych z wyłączeniem uboju świń dokonanego na zlecenie rolnika – na podstawie wyników sprawozdawczości na formularzu R-09U,
- Im_t – import żywej trzody chlewnej - wtórne wykorzystanie danych statystycznych z obrotów handlu zagranicznego żywymi zwierzętami rzeźnymi i hodowlanymi),
- P_t – padnięcia trzody chlewnej /łącznie z prosiętami/ w roku ustalone na podstawie wyników sprawozdań o stanie pogłowia trzody chlewnej w (kwietniu, sierpniu, grudniu) oraz produkcji żywca wieprzowego w okresie sprawozdawczym realizowanych w gospodarstwach rolnych osób prawnych i uogólnionych wyników reprezentacyjnych badań pogłowia trzody chlewnej w (kwietniu, sierpniu, grudniu) oraz produkcji żywca wieprzowego w gospodarstwach indywidualnych,
- T_k – pogłowie trzody chlewnej w końcu listopada roku sprawozdawczego,
- U_g – bilansowy ubój gospodarczy trzody chlewnej, który składa się z:
  - uboju gospodarczego trzody chlewnej w gospodarstwach rolnych osób prawnych,
  - uboju gospodarczego trzody chlewnej w gospodarstwach indywidualnych,

który powinien zamykać się w ramach wyszacowanego wcześniej uboju gospodarczego świń dla gospodarstw indywidualnych na podstawie uogólnionych wyników reprezentacyjnych badań pogłowia trzody chlewnej w (kwietniu, sierpniu, grudniu) oraz produkcji żywca wieprzowego.

Weryfikacja szacunku produkcji żywca cielęcego i wołowego oraz wieprzowego poprzez bilansowy obrót stada bydła i trzody chlewnej jest w zasadzie całkowicie sprawdzalna w skali kraju, natomiast w przekroju wojewódzkim, ze względu na obrót zwierzętami pomiędzy województwami, bilans ten nie zamyka się, dlatego też prowadzone szacunki według zasad podanych w niniejszym opracowaniu wymagają dużego rozeznania fachowego ze strony ekspertów szacujących fizyczne rozmiary produkcji zwierzęcej.

2. PRODUKCJA MLEKA

2.1. W gospodarstwach rolnych osób prawnych produkcję mleka krowiego (tj. mleka udojonego od krów bez mleka wyssanego bezpośrednio przez cielęta) w tysiącach litrów ustala się na podstawie wyników „Sprawozdania o stanie pogłowia bydła, owiec, kóz, koni i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej w okresie sprawozdawczym” – dział 3 formularza R-09A – „Produkcja mleka, jaj, wełny i miodu” – wiersz 1, rubryka 2.

Sprawdzić należy jednocześnie prawidłowość produkcji mleka przyjętej ze sprawozdawczości od gospodarstw rolnych osób prawnych (na formularzu R-09A) poprzez ustalenie **przeciętnej wydajności rocznej mleka od 1 krowy** dzieląc wielkość przyjętej produkcji mleka przez przeciętny w roku stan pogłowia krów w tej grupie gospodarstw.

Przeciętny stan pogłowia krów liczony jest jako średnia arytmetyczna z 3 stanów (w grudniu roku poprzedniego, czerwcu i grudniu roku sprawozdawczego).

Po odliczeniu od ustalonej produkcji mleka krowiego w gospodarstwach rolnych osób prawnych ilości mleka dostarczonego do skupu przez tę grupę gospodarstw (formularz

sprawozdawczy R-10) otrzymuje się ilość mleka przeznaczonego łącznie na zużycie produkcyjne (np. na paszę) oraz na sprzedaż bezpośrednią (np. zużycie we własnych stołówkach, sprzedaż pracownikom).

$$M_{pr} = S_m + Z_p \quad (4)$$

gdzie:

- M_{pr} – produkcja mleka,
- S_m – skup mleka przez upoważnione jednostki skupowe (formularz R-10),
- Z_p – zużycie pozostałe mleka (zużycie produkcyjne, sprzedaż bezpośrednia).

2.2. W gospodarstwach rolnych osób fizycznych źródłem danych o produkcji (udoju) mleka krowiego są uogólnione wyniki „Badania pogłowia bydła, owiec i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej” – dział 4 formularza R-KSRA – „Mleczność krów i zagospodarowanie mleka” – wiersz 02, przy czym dane te odnoszą się do średniego dziennego udoju mleka w gospodarstwie rolnym od wszystkich krów dojonych z ostatnich 3 dni przed terminem badania lub w dniu poprzedzającym badanie w czerwcu (grudniu).

Produkcję (udój) mleka krowiego w I (II) półroczu wylicza się według wzoru:

$$M_{I(II)} = U_{\text{sr}} * d \quad (5)$$

gdzie:

- $M_{I(II)}$ – produkcja mleka w półroczu,
- U_{sr} – średni dzienny udój w gospodarstwie rolnym od wszystkich krów dojonych w I (II) półroczu,
- d – liczba dni w półroczu.

Produkcję (udój) mleka krowiego w gospodarstwach indywidualnych w całym roku sprawozdawczym ustala się poprzez zsumowanie produkcji mleka w I i II półroczu.

Sprawdzić należy prawidłowość wyszacowanej produkcji mleka dla gospodarstw indywidualnych poprzez ustalenie przeciętnej wydajności rocznej mleka od 1 krowy dzieląc wielkość przyjętej produkcji mleka przez przeciętny w roku stan pogłowia krów w tej grupie gospodarstw.

Po odliczeniu od wyszacowanej produkcji mleka krowiego w gospodarstwach indywidualnych – ilości mleka dostarczonego do skupu (formularz sprawozdawczy R-10) otrzymuje się łączną ilość mleka zużytego w gospodarstwie rolnym (tj. na samozaopatrzenie konsumpcyjne i spasanie zwierzętami) oraz sprzedaż bezpośrednią mleka surowego lub przetworzonego (np. sprzedaż targowiskowa, międzysąsiedzka).

$$M = S_m + Z_p \quad (6)$$

gdzie:

- M – produkcja mleka,
- S_m – skup mleka przez upoważnione jednostki skupowe (formularz R-10),
- Z_p – zużycie pozostałe mleka, tj. na samozaopatrzenie konsumpcyjne, zużycie produkcyjne i sprzedaż bezpośrednią.

3. PRODUKCJA JAJ

3.1. W gospodarstwach rolnych osób prawnych dane o produkcji jaj kurzych przyjmuje się ze „Sprawozdania o stanie pogłowia bydła, owiec, kóz, koni i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej w okresie sprawozdawczym” – dział 3 formularza R-09A – „Produkcja mleka, jaj, wełny i miodu” – wiersz 2, rubryka 2.

Po odliczeniu od ustalonej produkcji jaj kurzych w gospodarstwach rolnych osób prawnych ilości jaj dostarczonych do skupu przez tę grupę gospodarstw (formularz sprawozdawczy R-10) otrzymuje się ilość jaj, które zostały przeznaczone łącznie na zużycie produkcyjne i sprzedaż bezpośrednią (np. we własnych sklepach, na stołówkach).

3.2. W gospodarstwach rolnych osób fizycznych produkcję jaj przyjmuje się na podstawie uogólnionych wyników „Badania pogłowia bydła, owiec i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej” – dział 2 formularza R-KSRA – „Drób – A. Liczba drobiu, nieśność kur, zagospodarowanie jaj kurzych” – wiersz 14, przy czym dane te odnoszą się do łącznej liczby jaj kurzych (konsumpcyjnych i wylęgowych) zebranych w ostatnich 3 dniach przed terminem badania w czerwcu (grudniu) od wszystkich niosek utrzymywanych w gospodarstwie.

Średni dzienny uzysk jaj w I (II) półroczu od niosek utrzymywanych w gospodarstwach indywidualnych wylicza się dzieląc dane z wiersza 14 działu 2 formularza R-KSRA przez 3.

Produkcję jaj kurzych w I (II) półroczu wylicza się według wzoru:

$$P_{jI(II)} = P_{jdz} * d$$

(7)

gdzie:

- $P_{jI(II)}$ – produkcja jaj kurzych w półroczu,
- P_{jdz} – średni dzienny uzysk jaj od wszystkich niosek w gospodarstwie rolnym w I (II) półroczu,
- d – liczba dni w półroczu.

Produkcję jaj kurzych w gospodarstwach indywidualnych w całym roku sprawozdawczym ustala się poprzez zsumowanie produkcji jaj w I i II półroczu.

Po odliczeniu od wyszacowanej produkcji jaj kurzych w gospodarstwach indywidualnych, ilości jaj dostarczonych do skupu (formularz sprawozdawczy R-10) otrzymuje się ilość jaj zużytych łącznie na samozaopatrzenie konsumpcyjne, zużycie produkcyjne (na pasze, do wylęgu) oraz sprzedaż bezpośrednią jaj (np. sprzedaż targowiskowa, międzysąsiedzka).

Dla ustalenia krajowej **produkcji jaj kurzych wylęgowych oraz jaj wylęgowych**

pozostałych gatunków drobiu wykorzystywane są roczne, zbiorcze dane uzyskane z miesięcznego „Sprawozdania o wylęgach drobiu” (formularz R-09W, dział 1: jaja wylęgowe kurze – w. 1, rubr.(1+2) + w.2, rubr. (1+2+3); jaja wylęgowe pozostałe – w. 1 rubr. 5 + w. 2, rubr. (4+5+6+7) z uwzględnieniem bilansu handlu zagranicznego jajami wylęgowymi w roku sprawozdawczym (dane sprawozdawcze dotyczące miesięcznych obrotów handlu zagranicznego dla kodów CN: 0407 00 11 – jaja wylęgowe indyjskie lub gęsie oraz 0407 00 19 – jaja wylęgowe pozostałe).

4. PRODUKCJA WEŁNY

4.1. W gospodarstwach rolnych osób prawnych produkcję wełny ustala się na podstawie danych ze „Sprawozdania o stanie pogłowia bydła, owiec, kóz, koni i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej w okresie sprawozdawczym” – dział 3 formularza R-09A – „Produkcja mleka, jaj, wełny i miodu” – wiersz 3, rubryka 2.

Sprawdzić należy jednocześnie prawidłowość produkcji wełny przyjętej ze sprawozdawczości od gospodarstw rolnych osób prawnych (na formularzu R-09A) poprzez ustalenie przeciętnej wydajności rocznej wełny od 1 owcy dzieląc wielkość przyjętej produkcji wełny przez przeciętny w roku stan pogłowia owiec w tej grupie gospodarstw.

Przeciętny stan pogłowia owiec liczony jest jako średnia arytmetyczna z 3 stanów (w grudniu roku poprzedniego, czerwcu i grudniu roku sprawozdawczego).

4.2. W gospodarstwach rolnych osób fizycznych produkcję wełny oszacowuje się przy zastosowaniu wzoru:

$$W = O_{\text{sr}} * W_w \quad (8)$$

gdzie:

- W – produkcja wełny
- O_{sr} – średni roczny stan owiec w gospodarstwach indywidualnych liczony jako średnia arytmetyczna z 3 stanów,
- W_w – wydajność jednostkowa roczna wełny od 1 owcy przyjmowana na podstawie

wyników „Badania pogłowia bydła, owiec i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej” – dział 1 formularza R–KSRA – „A.Owce – wiersz 17 rubr. 2.

Po odliczeniu od ustalonej produkcji wełny w gospodarstwach indywidualnych ilości wełny dostarczonej do skupu przez tę grupę gospodarstw (formularz sprawozdawczy R–10) otrzymuje się ilość wełny, która została przeznaczona na zużycie własne w gospodarstwie domowym użytkownika gospodarstwa rolnego.

5. PRODUKCJA MIODU

5.1. W gospodarstwach rolnych osób prawnych produkcję miodu ustala się na podstawie danych ze „Sprawozdania o stanie pogłowia bydła, owiec, kóz, koni i drobiu w (czerwcu, grudniu) oraz produkcji zwierzęcej w okresie sprawozdawczym” – dział 3 formularza R–09A – „Produkcja mleka, jaj, wełny i miodu” – wiersz 4, rubryka 2.

Po odliczeniu od ustalonej produkcji miodu w gospodarstwach rolnych osób prawnych ilości miodu dostarczonego do skupu przez tę grupę gospodarstw (formularz sprawozdawczy R–10) otrzymuje się ilość miodu, która została przeznaczona łącznie na zużycie produkcyjne (na podkarmianie pszczół) i sprzedaż bezpośrednią (np. we własnej sieci sklepów).

5.2. W gospodarstwach rolnych osób fizycznych produkcję miodu ustala się na podstawie szacunków rzeczoznawców rolnych szczebla wojewódzkiego dotyczących liczby pni pszczelich w gospodarstwach indywidualnych i przeciętnej wydajności miodu z 1 pnia. Rzeczoznawcy rolni swoje szacunki dotyczące produkcji miodu opracowują w oparciu o informacje uzyskane z oddziałów terenowych Polskiego Związku Pszczelarskiego oraz wykorzystują własne rozeznanie na temat kształtowania się trendów w tym segmencie produkcji rolnej.

Po odliczeniu od wyszacowanej produkcji miodu w gospodarstwach indywidualnych, ilości miodu dostarczonego do skupu (formularz sprawozdawczy R–10) otrzymuje się ilość miodu przeznaczonego na samozaopatrzenie konsumpcyjne, zużycie produkcyjne (np. na podkarmianie pszczół) oraz sprzedaż bezpośrednią miodu (np. sprzedaż targowiskową,

międzysąsiedzką).

Ostateczne szacunki produkcji żywca rzeźnego, mięsa, mleka, jaj, wełny, miodu publikowane są w: Roczniku Statystycznym RP, Małym Roczniku Statystycznym Polski, Roczniku Statystycznym Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, Roczniku Statystycznym Województw oraz w innych publikacjach GUS oraz publikacjach branżowych opracowywanych w Departamencie Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

Departament Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej począwszy od 2002 r. corocznie opracowuje i publikuje, także w Internecie, notatkę informacyjną pt. „Fizyczne rozmiary produkcji zwierzęcej w ... r.”, a od 2006 r. obok notatki publikowanej w Internecie zamieszczane są wojewódzkie zestawienia tabelaryczne ze szczegółowymi danymi dotyczącymi uzyskanej produkcji zwierzęcej.

Dane dotyczące fizycznych rozmiarów produkcji mięsa poszczególnych gatunków, mleka i jaj opracowywane są i przekazywane do Eurostatu zgodnie z wymogami UE, które określone zostały w obowiązujących aktach prawnych:

- Dyrektywa Rady Nr 93/23/EEC z dnia 1 czerwca 1993 w sprawie badań statystycznych trzody chlewnej,
- Dyrektywa Rady Nr 93/24/EEC z dnia 1 czerwca 1993 r w sprawie badań statystycznych pogłównia bydła,
- Dyrektywa Rady Nr 93/25/EEC z dnia 1 czerwca 1993 r. w sprawie badań statystycznych pogłównia owiec i kóz,
- Rozporządzenie Rady Nr 2782/75 z 29 października 1975 r. dot. jaj do wylęgu i wykorzystania piskląt,
- Dyrektywa Rady Nr 96/16/EC z 19 marca 1996 r. w sprawie badań statystycznych mleka i produktów mlecznych.

LITERATURA

1. Program badań statystycznych statystyki publicznej, GUS; corocznie,

2. Statystyka rolnicza – K. Czerniewski, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1967,
3. Metoda reprezentacyjna w rolniczych badaniach statystycznych w Polsce – J. Kordos, L. Kursa, *Wiadomości Statystyczne* wrzesień 1997,
4. Zootechnika, tom 1, 2 – Praca zbiorowa, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 1982,
5. Analizy rynkowe: Rynek mięsa, Rynek mleka, Rynek drobiu i jaj – stan i perspektywy – Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy,
6. Nomenklatura Taryfowa i Statystyczna CN – Warszawa 2008.